

Camilla Brandt jobber til daglig som advokat og sertifisert mekler i Stiegler Advokatfirma. Hun er også mekler i konfliktrådet, sitter i Advokatforeningens meklingsutvalg og holder forelesninger i mekling og konflikthåndtering blant annet ved Universitet og høyskole.

Mekling i konfliktråd

Av advokat Camilla Brandt
cb@stiegler.no

*Advokater bør tilrettelegge for
at konflikter kan løses
utenfor domstolsapparatet.*

I. KONFLIKTER – MANGE ADVOKATERS LIVSGRUNNLAG

Advokater lever av konflikter, og det kan være god butikk for advokater når klienters konflikter får eskalere tilnærmet fritt. Mange advokater har omfattende rettslige prosesser for domstolene som sitt levebrød, og advokater kan derfor ha egeninteresser i at klienters saker ikke forlikes tidlig i saksforløpet.

Advokatforeningens «Regler for god advokat-skikk» bestemmer like fullt at advokater skal ivareta sine klienters interesser uten tanke på personlige fordeler. Advokater har altså et ansvar

for å bistå klientene sine på en slik måte at dyre rettslige prosesser unngås dersom prosess for domstolen ikke anses hensiktsmessig.

Stadig flere advokater får større kjennskap til tvisteloven kapittel 7 som handler om mekling som utenrettslig tvisteløsningsmetode. Meklingsakademiet – som utdanner sertifiserte meklere – har de siste årene hatt lange ventelister med advokater som ønsker å tilby meklings-tjenester til sine klienter. Mindre kjent for mange advokater er konfliktrådsloven og konfliktrådet – en statlig tjeneste som tilbyr mekling som metode for å håndtere konflikter.

Den upartiske meklerin bistår partene, som deltar frivillig, i disse prosessene, men meklerin har selv ingen domsmyndighet i saken.

Til tross for at Norge var det første landet i verden med en lovfestet, offentlig konfliktrådsordning allerede i 1991, lever mange advokater den dag i dag i uvisse om konfliktrådets virksomhet og metode.

2. KONFLIKTRÅDETS VIRKSOMHET OG METODE

Nils Christie, konfliktrådenes far, mente at man ved profesjonaliseringen av konflikter kunne risikere at konfliktene ble stjålet fra både lokalsamfunnene og fra de involverte partene selv. Christies ideologi var at konfliktene burde føres

tilbake til folket, slik at lokalsamfunnene kunne håndtere dem, og slik at partene i konfliktene selv fikk definere hva som var relevant og viktig ved prosessen knyttet til egen sak.

Konfliktrådet jobber i dag fremdeles for at konflikter kan løses på lavest mulig nivå, av folk flest, og så tidlig som mulig i konfliktprosessen. Konfliktrådet har derfor lekfolk oppnevnt som frivillige meklere. Meklerne håndterer saker i eget lokalmiljø, og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i konfliktrådet er ca. 35 dager fra første henvendelse til ferdig meklet sak.

Mange land i Europa har hentet inspirasjon fra den norske modellen. Enes i hovedsak om å anse mekling som en frivillig og fortrolig konfliktløsningsmetode, hvor en eller flere upartiske tredjepersoner hjelper partene med selv å forhandle seg fram til en for dem tilfredsstillende løsning gjennom en strukturert prosess, i henhold til danske Vibeke Vindeløvs definisjon.

Den strukturerte prosessen «mekling» er mer enn rene forhandlinger, og konfliktrådets virk-

somhet og metode bygger på gjenopprettende prosesser som tilrettelegger for at partene, og andre som er berørt av et lovbrudd eller en konflikt, i fellesskap bestemmer hvordan virkningene skal håndteres, jf. konfliktrådsloven § 1. Den upartiske meklerin bistår partene, som deltar frivillig, i disse prosessene, men meklerin har selv ingen domsmyndighet i saken. Dette betyr at partene til enhver tid er sikret kontroll over prosessen, og at de kan bidra selv til å bestemme hvilke utfall konflikten skal få.

Konfliktrådets virksomhet skal bygge på en gjenopprettende prosess som legger til rette for at partene og andre som er berørt av et lovbrudd eller en konflikt i fellesskap bestemmer hvordan virkningene skal håndteres.

Meklingsprosessen fører som oftest til enten hel eller delvis løsning av konflikten. Noen ganger er det likevel mest riktig for partene at meklingen avbrytes uten at partene har inngått en avtale. Selv om meklingen avbrytes uten et endelig resultat, vil mange likevel ha fått noe konstruktivt ut av prosessen, for eksempel ved at en har fått spisset faktiske og juridiske problemstillinger som ønskes håndtert utenfor meklingsrommet.

3. HVILKE SAKER HÅNDBTERES I KONFLIKTRÅDET?

I konfliktrådet mekles det mellom parter i en konflikt som følge av en straffbar handling, eller mellom parter i sivile konflikter. Konfliktrådet mottar følgelig saker både fra politiet og fra privatpersoner direkte. Av sivile saker er det økonomiske konflikter, nabokonflikter og familiekonflikter som utgjør de vanligste saksforholdene. Av straffesakene er det vold, skadeverk, tyverier og trusler som er dominerende.

Konfliktrådet har også ansvar for straffereaksjonene ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd, jf. konfliktrådsloven § 1. Sistnevnte straffereaksjoner ble tildelt konfliktrådet ved den nye konfliktrådsloven av 2014, og konfliktrådet har nå et spesielt ansvar for unge i konflikt med loven.

I tillegg til mekling av saker, kan konfliktrådet tilby tilrettelegging av gjenopprettende samtaler for parter. Forutsetningen for alle møteformer i konfliktrådet er at partene har samtykket. Samtykket skal være reelt og informert, og kan trekkes tilbake på hvilket som helst ledd i prosessen, jf. konfliktrådsloven § 18.

4. STRAFFEREAKSJONENE UNGDOMSSTRAFF, UNGDOMSOPPFØLGING OG OPPFØLGING I KONFLIKTRÅD

Gjenopprettende prosesser kan benyttes og være tilgjengelige for partene på ulike trinn i straffesaksbehandlingen, både som reaksjon på

lovbrudd, som innhold i straff, og som supplement til straff. Dette er i tråd med Europarådets anbefaling for bruk av gjenopprettende prosesser i straffesaker.

Når gjenopprettende prosesser brukes som reaksjon på et lovbrudd, forutsetter dette at saken er ferdig etterforsket, at gjerningspersonen har erkjent de faktiske forhold, og at både gjerningspersonen og fornærmede samtykker til å løse saken i konfliktrådet.

Ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd anvendes når gjenopprettende prosess er en del av innholdet i en straffereaksjon.

Når gjenopprettende prosess benyttes som et supplement til straff i konfliktrådets regi, skjer dette oftest på initiativ fra enten fornærmede i saken eller fra gjerningspersonen selv. Konfliktrådet mottar jevnlig initiativ fra personer

som er under soning, og tilrettelegger om ønskelig for meklingsmøter eller tilrettede samtaler i fengselet. Alle som soner, skal ha tilbud om gjenopprettende prosesser ved soningen, jf. straffegjennomføringsloven § 2 annet ledd. Slike gjenopprettende prosesser kan være verdifulle også for fornærmede parter, ved at det skapes muligheter for bearbeiding av hendelser, muligheter for å få svar på ubesvarte spørsmål, og ved at det skapes større grunnlag for å legge hendelser bak seg.

5. VERDIEN AV MEKLING I KONFLIKTRÅD

I 2021 ble det meklet 6480 saker i konfliktrådet. Konfliktrådets undersøkelser viser at parter som har deltatt i meklingsmøter i konfliktrådet har gode brukeropplevelser, og hele 90 % av meklingsmøtene i konfliktrådet ender med at partene inngår en avtale. Nøkkelen til suksessen er trolig at partene ved meklingsprosessen selv gis eierskap til egen konflikt, og at partene selv gis anledning til å inngå kreative og fleksible

Når gjenopprettende prosess benyttes som et supplement til straff i konfliktrådets regi, skjer dette oftest på initiativ fra enten fornærmede i saken eller fra gjerningspersonen selv.

avtaler som imøtekommer partenes spesifikke interesser og behov. Avtalene som inngås i konfliktrådet er følgelig som utgangspunkt ikke begrenset av lovbestemmelser innenfor gjeldende rettsområde.

Ved mekling i konfliktrådet vil en videre kunne unngå den polarisering som tidkrevende og dyre rettslige prosesser kan medføre, og heller søke å ivareta det mellommenneskelige i en konflikt. Det vil kunne skapes trygghet for partene ved at partene møter frivillig til meklingsprosessen, med en felles intensjon om aktivt å bidra til å finne gode løsninger. Mekling av saker i konfliktrådet er også gratis for partene, og er slik et lavterskeltilbud som alle kan benytte seg av.

Fornærmedes interesser i straffesaker gis mer oppmerksomhet ved mekling i konfliktrådet enn det som ville ha vært tilfellet ved alminnelig domstolsbehandling. Ved mekling gis fornærmede

mulighet til å uttrykke egne opplevelser av hendelser, og motta en eventuell unnskyldning fra gjerningspersonen(e). Også for gjerningspersoner kan ønsket om å gi sin forklaring og unnskyldning stå sentralt.

På et samfunnsmessig nivå styrker mekling i konfliktråd lokalsamfunnets evne til å håndtere konflikter; det forebygger kriminalitet, og det sparer øvrige statlige organ for omfattende ressursbruk. Mekling av saker i konfliktrådet gir ikke bare besparelser for enkeltindivider i konflikt, men også store samfunnsøkonomiske besparelser.

6. NÅR KAN ADVOKATER ANBEFALE KLIENTER MEKLING VED KONFLIKTRÅDET?

Alle advokater bør kunne vurdere om en sak er egnet for mekling. Sakstype, klientens ønske om kontroll og konfidensialitet, økonomiske hensyn

og mellommenneskelige og relasjonelle forhold, er noen av de vurderingsmomenter advokater bør ta i betraktning ved denne vurderingen.

I straffesaker er det særlig viktig at advokater kjenner til de muligheter konfliktrådet kan tilby både gjerningsperson og fornærmede. Et meklingsmøte i konfliktrådet kan ha stor verdi for begge parter; både ved muligheten til å bearbeide det som har skjedd, få oppreisning for eventuell skade, og forebygge eventuell videre negativ utvikling. For gjerningspersoner er det verdt å merke seg at prosessen med mekling i konfliktråd for mange dessuten oppleves mindre stigmatiserende enn alternative straffereaksjoner; og at prosessen også vil kunne få betydning for vedkommendes politiattest.

For sivile saker hvor klienters økonomi ikke kan forsvare bruk av eksternt oppnevnt sertifisert mekler, kan konfliktrådets tilbud om

gratis mekling være et godt alternativ. Merk at advokater ikke kan delta i meklingsmøter i konfliktrådet, med mindre advokater opptrer som private støttespillere for en av partene, og begge parter samtykker til deltakelsen. Dette til forskjell fra alminnelig utenrettslig mekling, hvor advokater ofte vil kunne ha en sentral rolle i selve meklingsmøtet.

I meklingsmøter hvor man ønsker å ha advokat til stede, og/eller ønsker at mekler skal besitte særlig kompetanse innenfor gjeldende rettsområde, vil ofte utenrettslig mekling være det riktige valget. Ved www.mekling.no finner man oversikt over sertifiserte meklere og deres fagkunnskap. Bruken av utenrettslig mekling i sivile saker er økende. I tillegg til utbredt bruk av mekling i entreprisetvistene, ser vi at det med bistand av sertifiserte meklere i dag mekles i saker som blant annet omhandler både arve- og familierett, fast eiendom og arbeidsrett.

Avventer man som advokat å informere partene om fordelene med mekling til tidspunktet hvor det kan bli aktuelt med rettsmekling ved domstolene, har konfliktene ofte allerede eskalert for lenge, partene har posisjonert seg, og konfliktnivået er for høyt til at partene evner å finne frem til minnelige løsninger.

I noen tilfeller kan både praktiske og mellom-menneskelige forhold tilsa at digital mekling er det riktige valget for partene saken gjelder. Konfliktrådet kan tilby digital mekling i sine saker, og vi har i dag også private aktører som MEKLE som tilbyr utenrettslig mekling ved sertifiserte meklere med høy faglig kompetanse.

7. RISIKOEN VED Å AVVENTE MEKLING

Både mekling ved konfliktrådet og utenrettslig mekling ved sertifiserte meklere kan gi en rask avklaring for en tvist før konflikten har fått utvikle seg på en ufordelaktig måte. Avventer man som advokat å informere partene om fordelene med mekling til tidspunktet hvor det kan bli aktuelt med rettsmekling ved domstolene, har konfliktene ofte allerede eskalert for lenge, partene har posisjonert seg, og konfliktnivået

er for høyt til at partene evner å finne frem til minnelige løsninger. Ressurstapet og de menneskelige omkostningene har da allerede oppstått.

Lurer du på om saken din kan være egnet for mekling i konfliktrådet? Skann QR-koden og les mer om hva konfliktrådet kan tilby, eller ta direkte kontakt med ditt lokale konfliktråds-kontor.

